

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ราชเจ้าผู้ทรงคุณอันประเสริฐ มีพระราชอัธยาศัยและพระราชจริยวัตรอันงดงาม บริสุทธิผุดผ่อง ในทศพิธราชธรรม ได้ทรงมีพระราชหฤทัยที่เอื้ออาทรห่วงใยผูกพันอย่างลึกซึ้งต่อพสกนิกรไทย ทั่วประเทศพระมหากษัตริย์คุณด้านการศึกษาคือเรื่องหนึ่งที่ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจสืบเนื่องมาโดยลำดับ พระบรมราโชวาทมากมายที่ทรงแนะนำแนวทางและให้มุมมองเกี่ยวกับการศึกษาไว้ชัดเจน ดังเช่น พระบรมราโชวาทที่พระราชทานแก่สมาชิกห้องสมุดทั่วประเทศ ในโอกาสเข้ากราบทูลใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทฯ เมื่อ พ.ศ. 2514 ความตอนหนึ่งว่า

“...หนังสือเป็นการสะสมความรู้และทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นมา ทำมา คิดมา แต่โบราณกาลจนถึงทุกวันนี้ หนังสือจึงเป็นสิ่งสำคัญ เป็นคล้าย ๆ ธนาคารความรู้และเป็นอมสิน...”

คำว่า “เป็นคล้าย ๆ ธนาคารความรู้” หมายความว่า เป็นแหล่งสะสมความรู้ พระองค์ท่านชี้ให้เห็นว่า หนังสือเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์ก้าวหน้าโดยแท้ ฉะนั้น ถ้าผู้ใดไม่ชอบอ่านหนังสือคงต้องริบทำ แต่ตอนนี้ เพราะหนังสือเปรียบเสมือนธนาคารความรู้และอมสิน มีแต่ดอกเบี๋ยงอกเงย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมราชินีนาถสิริกิติ์ พระแม่เจ้าของปวงชนชาวไทยทั้งประเทศ ก็ทรงเป็นแบบอย่างที่ดียิ่งในเรื่องการอ่าน การค้นคว้าหนังสือนี้ได้ทรงถ่ายทอดมายังพระราชธิดา ในพระองค์คือ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีสิ่งที่ค้นชินตาพสกนิกรชาวไทย ที่เห็นพระกรณียกิจของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงปฏิบัติจนเป็นส่วนหนึ่งของพระองค์ท่าน คือ ภาพที่ทรงอ่านหนังสือหรือไม่ก็ทรงจดบันทึกสิ่งต่าง ๆ ที่ทรงพบเห็นเป็นประจำ ปัจจุบันมีพระราชนิพนธ์ของพระองค์พิมพ์รวมเล่มนับเป็นร้อย ๆ เล่ม (วัชชัย มีประเสริฐ. 2552 : 2) สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระราชทานลายพระหัตถ์เชิญชวนให้ “ร่วมกันทำให้ชาวโลกอ่านออกเขียนได้” ในการเสด็จเป็นองค์ประธานในการประชุมสมัชชาสากลว่าด้วยการศึกษาผู้ใหญ่ เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2533 และในบทพระราชนิพนธ์เรื่อง “ห้องสมุดในทัศนะของข้าพเจ้า” ได้ทรงกล่าวว่า

“...ความรู้ของมนุษย์เป็นมรดกตกทอดกันมาแต่ครั้งโบราณ เมื่อมีการประดิษฐ์คิดค้นตัวอักษรขึ้น ผู้มีความรู้ก็ได้บันทึกความรู้ของตน สิ่งที่ตนค้นพบเป็นจารึกหรือเป็นหนังสือทำให้บุคคลอื่นในสมัยเดียวกัน หรืออนุชนรุ่นหลังได้มีโอกาสศึกษาทราบถึงเรื่องนั้น ๆ และได้ใช้ความรู้เก่า ๆ เป็นพื้นฐานที่หาประสบการณ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นความก้าวหน้า เป็นความเจริญสืบต่อไป ห้องสมุดเป็นสถานที่เก็บเอกสารต่าง ๆ อันเป็นแหล่งความรู้ดังกล่าวแล้ว จึงเรียกได้ว่าเป็นครูเป็นผู้ชี้แนะให้เรา มีปัญญาวิเคราะห์วิจารณ์ ให้อ่านสิ่งที่ควรรู้ อันชอบด้วยเหตุผลได้ ข้าพเจ้าอยากให้เราห้องสมุดที่ดี มีหนังสือครบทุกประเภทสำหรับประชาชน หนังสือประเภทที่ข้าพเจ้าคิดว่าสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งคือ หนังสือสำหรับเด็ก วัยเด็กเป็นวัยเรียนรู้ เด็ก ๆ ส่วนใหญ่สนใจที่จะทราบเรื่องราวต่าง ๆ แปลก ๆ ใหม่ ๆ อยู่แล้ว ถ้าเรามีหนังสือที่มีคุณค่า ทั้งเนื้อหาและรูปภาพให้เขาอ่าน ให้ความรู้และความบันเทิง

เด็ก ๆ จะได้เติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ที่รอบรู้ มีธรรมประจำใจ มีความรักบ้านเมืองมีความต้องการปรารถนาจะทำแต่ประโยชน์ที่สมควร...”

ด้วยความตระหนักถึงความสำคัญดังทรงกล่าว กรมการศึกษานอกโรงเรียนด้วยความร่วมมือของชุมชนทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่นทั่วประเทศ ได้ดำเนินโครงการจัดสร้างห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2534 ที่ให้จัดสร้างห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เนื่องในวโรกาสสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ 36 พรรษา ในปี พ.ศ. 2534 ในระยะแรกมีจำนวน 37 แห่ง และต่อมาในช่วงระยะเวลา 10 ปีระหว่าง พ.ศ. 2534 - 2543 ได้ดำเนินการจัดตั้งอย่างต่อเนื่อง ซึ่งตรงกับช่วงเวลาที่ยกเลิกการสหประชาชาติได้ประกาศให้เป็นทศวรรษแห่งการส่งเสริมการรู้หนังสือ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” แต่ละแห่งจัดสร้างขึ้นด้วยความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่จงรักภักดีและความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งแต่ละแห่งมีความแตกต่างเป็นพิเศษจากห้องสมุดประชาชนอำเภอทั่วไป กล่าวคือ เป็นศูนย์รวบรวมหนังสือพระราชนิพนธ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และมีห้องเฉลิมพระเกียรติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอพระราชประวัติพระปรีชาญาณและพระมหากรุณาธิคุณของสถาบันพระมหากษัตริย์ที่มีต่อประชาชนชาวไทย (สุมาลี ขุนขจี. 2556 : 2) นอกจากนี้ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ยังเป็นศูนย์กลางสนับสนุนเครือข่ายการเรียนรู้ที่มุ่งจัดกิจกรรมการบริการให้สมบูรณ์ตามบทบาทที่ได้กำหนดไว้ ตามระเบียบของกรมการศึกษานอกโรงเรียนว่าด้วยห้องสมุดประชาชน พ.ศ. 2535 เป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน หมายถึง การจัดห้องสมุดให้เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้และค้นคว้าวิจัย โดยจัดให้มีบริการหนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์ และสื่อโทรทัศน์ รวมทั้งกิจกรรมด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านส่งเสริมการอ่านและการค้นคว้า ด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านห้องสมุดเคลื่อนที่สู่ชุมชนด้านส่งเสริมการรวมกลุ่มของประชาชนตามความรู้และความสนใจด้านครอบครัวสัมพันธ์และกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ ตามความเหมาะสมเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน หมายถึง การจัดห้องสมุดให้เป็นแหล่งส่งเสริม สนับสนุนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมด้านแนะแนวการศึกษานอกโรงเรียน จัดบริการชุดทดลองและชุดสาธิต จัดพื้นที่สำหรับบริการตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนของสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ตามความเหมาะสมเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน หมายถึง การจัดห้องสมุดให้เป็นแหล่งบริการแก่ชุมชน โดยการจัดกิจกรรมการศึกษาและศิลปวัฒนธรรมและเป็นศูนย์ประชาคมโดยจัดให้บริการสถานที่ประชุม สัมมนา การแสดงผลผลิต จัดกิจกรรมของเด็กและครอบครัว รวมถึงการจัดกิจกรรมอเนกประสงค์ของชุมชน โดยเน้นด้านการศึกษาศิลปะและวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมวันสำคัญตามประเพณี การส่งเสริมการดำเนินงานเชิงธุรกิจในห้องสมุด การส่งเสริมการจัดนันทนาการ การจัดสวนสุขภาพ สถานที่พักผ่อน สนามเด็กเล่น และกิจกรรมชุมชนอื่น ๆ ตามความเหมาะสม และเป็นศูนย์กลางการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน หมายถึง การจัดห้องสมุดให้เป็นเครือข่ายการเรียนรู้และการเชื่อมประสานระหว่างห้องสมุดกับแหล่งความรู้ในชุมชนอื่น เช่น ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน สถานศึกษา แหล่งประกอบการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น โดยพัฒนาการผลิตเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร จัดทำเอกสารเพื่อแลกเปลี่ยนหมุนเวียนไปตามห้องสมุดเครือข่ายในชุมชนต่าง ๆ ตลอดจนการฝึกอบรม

เพื่อขยายการบริการของห้องสมุดไปอย่างกว้างขวางและทั่วถึงห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” มีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน ให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพเพื่อให้มีศักยภาพในการพัฒนาประเทศชาติให้รุ่งเรืองสืบไปตามพระราชปณิธานของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กิจกรรมและบริการต่าง ๆ ของห้องสมุดจึงมุ่งเน้นการส่งเสริมตามภารกิจตามบทบาทหน้าที่ดังกล่าว รวมทั้งการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติแก่ชุมชนและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ แก่สาธารณชน (สถาบันส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้. 2552 : 1) ซึ่งในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้บัญญัติไว้ในหมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา ตามนัย มาตรา 25 ได้บัญญัติไว้ว่า “รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การศึกษาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ” จึงถือได้ว่าห้องสมุดจัดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สถานศึกษาจำเป็นต้องจัดให้มีขึ้นอย่างสมบูรณ์

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งสร้างภูมิคุ้มกันในมิติต่าง ๆ ให้แก่ ปัจเจกครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติโดยใช้แนวคิดและทิศทางการพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมทั้งนำทุนของประเทศที่มีศักยภาพทั้ง 6 ทุน ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนกายภาพ ทุนทางการเงิน ทุนทางทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และทุนทางวัฒนธรรม มาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกัน โดยเฉพาะการสร้างฐานทางปัญญา นอกจากนี้แล้ว แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 – 2559) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียนและตามอัยาศัยอย่างมีคุณภาพ ซึ่งสำนักงาน กศน. ได้มีนโยบายและจุดเน้นการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2559 โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่ 4 การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทุกช่วงวัยและพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งกำหนดไว้ในจุดเน้นการดำเนินงาน ข้อ 4.2 มุ่งเน้นการส่งเสริมเกิดชุมชนรักการอ่าน “สร้างการอ่าน เสริมการเรียนรู้” ในรูปแบบหมู่บ้าน/ชุมชนแห่งการอ่าน อาสาสมัครส่งเสริมการอ่าน และบ้านหนังสือชุมชน (สำนักงาน กศน. 2559 : 1) โดยมุ่งพัฒนาคนไทยให้มีนิสัยรักการอ่าน ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ ปลูกฝังและสร้าง เจตคติให้เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการอ่าน ส่งเสริมให้มีการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการอ่าน ให้เกิดขึ้นในสังคมไทย โดยสนับสนุนการพัฒนาแหล่งการอ่านให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง และหลากหลาย เช่น ห้องสมุดประชาชน เป็นต้น

จากการศึกษาผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดในประเทศไทย เช่น การประเมินผลการดำเนินการงานห้องสมุดประชาชนในประเทศไทย (ชุตินา สัจจนันท์ และคณะ. 2550 : 15) พบว่าห้องสมุดประชาชนส่วนใหญ่มีผลการดำเนินงานไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินมาตรฐานของคณะวิจัยสาเหตุสำคัญเพราะขาดการสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้อ่างสมุดประชาชนตกเกณฑ์มาตรฐาน คือ เรื่องการประชาสัมพันธ์กล่าวคือห้องสมุดส่วนใหญ่ยังอ่อนการประชาสัมพันธ์ไม่สามารถสื่อสารให้ผู้ใช้บริการรู้ว่ามื่ออะไรให้บริการบ้างในห้องสมุดของตน

ซึ่งสอดคล้องกับแบบสอบถามที่เก็บจากผู้ให้บริการที่ พบว่า ประชาชนผู้ให้บริการยังไม่ทราบข้อมูลด้านการบริการของห้องสมุด และปัจจัยที่ส่งผลให้ห้องสมุดไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานมาจากหลายประเด็นด้วยกัน เช่น งบประมาณ บุคลากร การประชาสัมพันธ์ สถานที่ตั้ง ความต้องการของผู้ใช้บริการ เรื่องดังกล่าวได้แสดงให้เห็นสภาพปัญหาต่าง ๆ ของห้องสมุดประชาชนเป็นอย่างมาก สรุปได้ว่าปัญหาหลัก ๆ ได้แก่ สถานที่ตั้งห้องสมุด อยู่ห่างไกลชุมชน การเดินทางไปมาไม่สะดวก อาคารมีลักษณะคับแคบเกินไป ชั้น/ตู้วางหนังสือมีไม่เพียงพอ วารสาร นิตยสารมีไม่เพียงพอบุคลากรมีจำนวนน้อย ภายในห้องสมุดขาดการรักษาความสะอาดห้องสมุด ภายในร้อนอบอ้าว ลักษณะภายนอกไม่มีการปรับปรุงให้สวยงาม ไม่มีสถานที่จอดรถสำหรับผู้ให้บริการ มีเสียงดังรบกวนจากภายนอก จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2555 – 2556 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2557 : 8) พบว่าคนไทยมีสถิติการอ่านหนังสือ 37 นาทีต่อคน ต่อปี และมีการอ่านหนังสือจากห้องสมุดประชาชน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.9% ต่อปี

กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ขอพระราชทานพระราชนุญาต ดำเนินโครงการจัดตั้งห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” โดยเริ่มก่อตั้งห้องสมุดรุ่นแรก จำนวน 37 แห่ง เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในวโรกาสที่พระชนมายุ 36 พรรษา ในปี พ.ศ. 2534 และวางแผนจัดตั้งอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในปัจจุบันมีห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” 96 แห่งทั่วประเทศ สำหรับห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชดำเนินทรงเปิด เป็นลำดับที่ 94 เมื่อวันที่ 7 ต.ค. 2558

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ เกิดจากความจงรักภักดีของประชาชนภายในจังหวัด โดยได้รับสนับสนุนงบประมาณในการก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2553 จากองค์กรส่วนท้องถิ่นในจังหวัดบุรีรัมย์ และงบประมาณจากกระทรวงศึกษาธิการ เป็นจำนวนเงิน 7,050,000 บาท ภายหลังจากการก่อสร้างฯ ในวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2555 ศาสตราจารย์สุชาติ ธาดาธำรงเวช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ พร้อมด้วยคณะผู้บริหารและข้าราชการกระทรวงศึกษาธิการเฝ้าทูลละอองพระบาทสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายแผ่นศิลาฤกษ์ เพื่อทรงพระสุหร่ายและทรงเจิมสำหรับนำไปประกอบพิธีก่อสร้างห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ และในวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2555 ได้ดำเนินการ วางศิลาฤกษ์โดยนายประเสริฐ บุญเรือง เลขาธิการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์ ดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จและเปิดให้บริการตั้งแต่วันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2556 เป็นต้นมาและได้รับพระเมตตาจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชดำเนินทรงเปิดเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2558 เป็นลำดับที่ 94 ในจำนวน 96 แห่งของประเทศ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ เปิดให้บริการทุกวันราชการ ตั้งแต่เวลา 08.30 น – 16.30 น. แต่ในสภาพแรกเปิดจนถึงปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2556 – 2558) ผลการดำเนินงานจากรายงานผลการดำเนินงานของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 (เอกสารอัดสำเนา. 2558 : 2) พบว่า มีคนเข้ามาใช้บริการประมาณ 100 – 150 คนต่อเดือน มีสมาชิกห้องสมุดจำนวน 430 คนซึ่งเป็นจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับความต้องการที่จะให้บริการ

แม้ว่าจะทำหนังสือออกประชาสัมพันธ์ และจัดทำแผ่นพับไปยังหน่วยราชการต่าง ๆ เพื่อประชาสัมพันธ์แล้ว ก็ไม่ค่อยมีใครสนใจเข้ามาใช้บริการ ทั้งที่ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นแหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัยที่สำคัญ ถือเป็นชุมทรัพย์ทางปัญญาที่สำคัญสำหรับประชาชนในพื้นที่ และบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยในฐานะ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการบริหารจัดการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ตามบทบาทที่ได้กำหนดไว้ ได้ตระหนักในสภาพปัญหาการบริการ จำนวนการเข้ามาใช้บริการของผู้รับบริการและจำนวนสมาชิกของห้องสมุด ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญเร่งด่วนที่ต้องรีบดำเนินการแก้ไขโดยเร็ว เพราะผู้ใช้บริการเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อความเจริญก้าวหน้าและความสำเร็จของห้องสมุด ซึ่งห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ มีความจำเป็นต้องสร้างยุทธศาสตร์การบริหารจัดการห้องสมุดประชาชน เพื่อการดำเนินงานที่สามารถวัดและประเมินผลได้อย่างเป็นรูปธรรมได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ พร้อมทั้งได้ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประกอบในการสร้างยุทธศาสตร์การบริหารจัดการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ และนำยุทธศาสตร์ไปใช้ในการพัฒนาสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทำให้มีผู้เข้ามาใช้บริการเพิ่มมากขึ้น ส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่มีนิสัยรักการอ่าน ใฝ่รู้ใฝ่เรียน และส่งผลให้สังคมไทยเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ต่อไป

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัญหา และความต้องการเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นอย่างไร
2. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ควรเป็นอย่างไร
3. ผลการประเมินยุทธศาสตร์การบริหารจัดการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การบริหารจัดการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์
3. เพื่อประเมินผลยุทธศาสตร์การบริหารจัดการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์
2. บรรณารักษ์ห้องสมุดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ในการพัฒนาห้องสมุดประชาชนให้มีคุณภาพและสามารถบริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารต่าง ๆ ที่เป็นแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เพื่อเป็นกรอบในการสร้างยุทธศาสตร์การบริหารจัดการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์

2. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการห้องสมุด “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ ได้แก่ ผู้ใช้บริการภาคีเครือข่าย และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 569 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัญหา ได้แก่ ผู้ใช้บริการห้องสมุดภาคีเครือข่าย และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 220 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายให้ได้กลุ่มตัวอย่าง

2) กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ซึ่งได้มาจากผู้กำหนดนโยบาย ผู้บริหารการศึกษา และผู้กำหนดทิศทางของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ที่มีประสบการณ์ทำงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี

ระยะที่ 2 ผู้วิจัยทำการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์การบริหารจัดการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 คน ซึ่งได้มาจากผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

ระยะที่ 3 ผู้วิจัยทำการประชาพิจารณ์ (Public Hearing) เพื่อตรวจสอบและประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการห้องสมุด “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 23 คน ประกอบด้วย

ตัวแทนผู้ใช้บริการห้องสมุด ตัวแทนภาคีเครือข่าย และตัวแทนกลุ่มผู้เกี่ยวข้องการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์

3. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ระยะที่ 1 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการในการสร้างยุทธศาสตร์การบริหารจัดการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์

ระยะที่ 2 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างยุทธศาสตร์การบริหารจัดการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” และความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของคู่มือการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การบริหารจัดการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์

ระยะที่ 3 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ ข้อเสนอแนะและข้อสังเกตในการนำยุทธศาสตร์การบริหารจัดการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” และความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นประโยชน์ของยุทธศาสตร์การบริหารจัดการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์

4. ขอบเขตด้านระยะเวลาในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการวิจัย ดังนี้

- 4.1 ระยะที่ 1 ดำเนินการระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2558 ถึง เดือนมีนาคม 2559
- 4.2 ระยะที่ 2 ดำเนินการระหว่างเดือนเมษายน 2559 ถึง เดือนมิถุนายน 2559
- 4.3 ระยะที่ 3 ดำเนินการระหว่างเดือนกรกฎาคม 2559 ถึง เดือนธันวาคม 2559

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การบริหารจัดการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา วิเคราะห์สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1. การบริหารจัดการห้องสมุดประชาชน ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากการพัฒนาการบริหารจัดการห้องสมุด

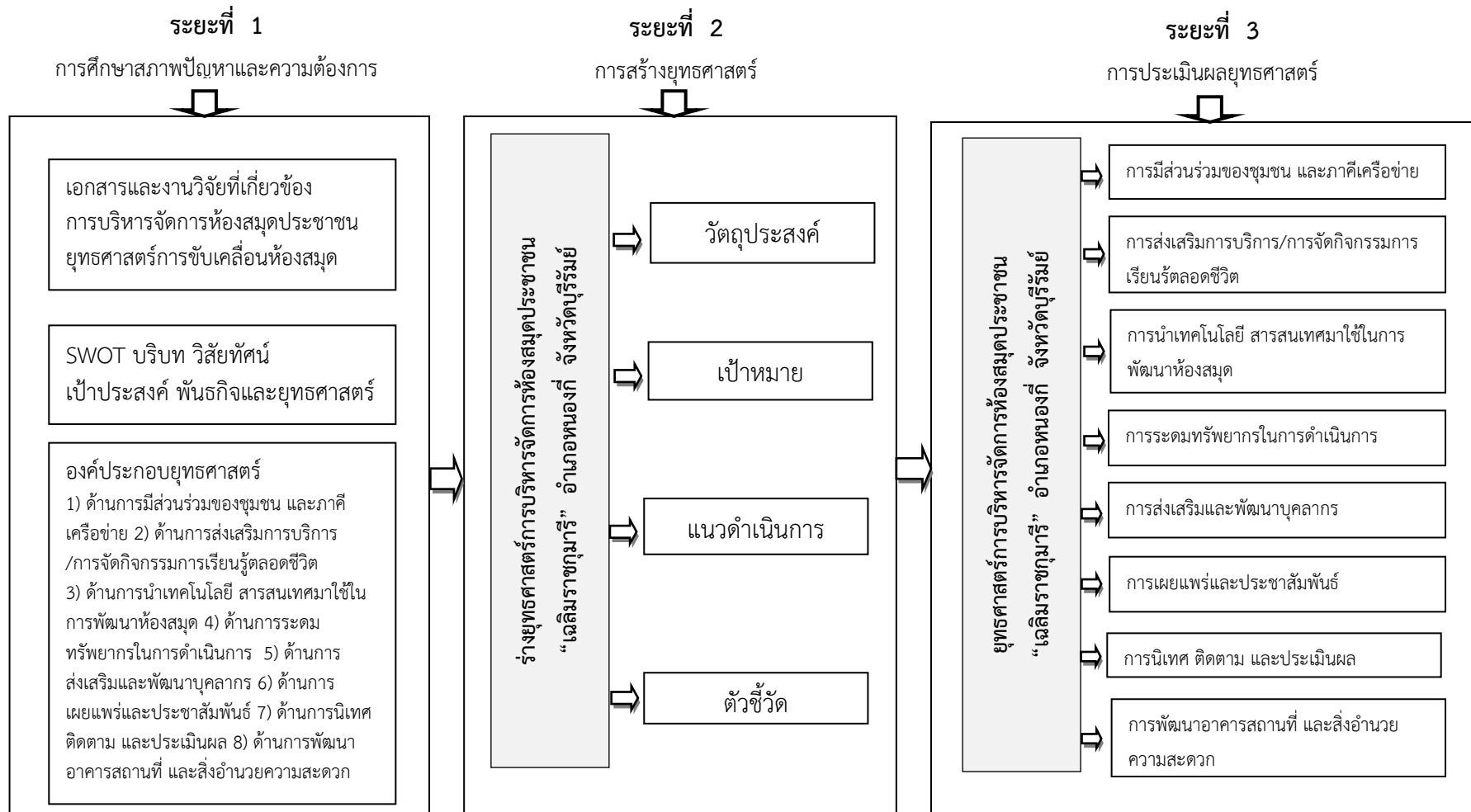
2. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการห้องสมุด ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการห้องสมุด ของ นันทรัตน์ เจริญกุล (2551) จุฑารัตน์ ศราวณะวงศ์ (2552) ชำนาญ เหล่ารักผล (2553) สุปรีชา กมลาศน์ (2553) อติศร บาลโสง (2557) เดือนเพ็ญ โต้นวุธ (2559) เคอร์โตและปีเตอร์ (Certo and Peter. 1991) เบ็ทแมนและสเนล (Bateman and Snell. 1999) มินซ์เบิร์ก (Mintzberg. 1994) เดวิส (Davis. 2000) สมาน อัสวภูมิ (2554) เดวิด (David. 2014) สุวิทย์ มูลคำ (2548) วันชัย มีชาติ (2549) เบ็ทแมนและสเนล (Bateman and Snell. 1999) สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ (2543) เคอร์โตและปีเตอร์ (Certo and Peter. 1991) ศิริชัย กาญจนวาสี และคนอื่น ๆ (2553) คอทเลอร์และเมอร์ฟี (Kotler and Murphy. 1981) วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ และคณะ (2546)

3. บริบทของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์

จากนั้นนำสารสนเทศที่ได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากข้อ 1 – 3 นำมาจัดทำร่างยุทธศาสตร์การบริหารจัดการประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ มีจำนวนยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ดังนี้

- 3.1 ยุทธศาสตร์ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และภาคีเครือข่าย
- 3.2 ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมการบริการ/การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 3.3 ยุทธศาสตร์ด้านการนำเทคโนโลยี สารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาห้องสมุด
- 3.4 ยุทธศาสตร์ด้านการระดมทรัพยากรในการดำเนินการ
- 3.5 ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริม และพัฒนาบุคลากร
- 3.6 ยุทธศาสตร์ด้านการเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์
- 3.7 ยุทธศาสตร์ด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล
- 3.8 ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาอาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก

เพื่อนำไปสู่การวิจัยและพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารจัดการประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาตามกระบวนการพัฒนา 3 ระยะ กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ 1.1

ภาพประกอบ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการห้องสมุด** หมายถึง แนวทาง วิธีการ รูปแบบการตัดสินใจ หรือแผนปฏิบัติการที่ผู้บริหาร บรรณารักษ์และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นกรอบในการบริหารจัดการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ให้ประชาชนและผู้สนใจมาใช้บริการห้องสมุดมากขึ้น ซึ่งประกอบด้วยยุทธศาสตร์ จำนวน 8 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ 1) ยุทธศาสตร์ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และภาคีเครือข่าย 2) ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมการบริการ/การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต 3) ยุทธศาสตร์ด้านการนำเทคโนโลยี สารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาห้องสมุด 4) ยุทธศาสตร์ด้านการระดมทรัพยากรในการดำเนินการ 5) ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริม และพัฒนาบุคลากร 6) ยุทธศาสตร์ด้านการเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ 7) ยุทธศาสตร์ด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล และ 8) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาอาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก

1.1 **ยุทธศาสตร์ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และภาคีเครือข่าย** หมายถึง การส่งเสริมให้ประชาชน ตลอดจนบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่การสร้าง ความตระหนักร่วมกัน การร่วมคิดร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมปรับปรุงแก้ไข พัฒนาร่วมกัน ตลอดจนการร่วมรับผลประโยชน์โดยการสร้างจิตสำนึกให้ทุก ๆ คนเป็นผู้รับผิดชอบหลัก เป็นเจ้าของในกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน

1.2 **ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมการบริการ/การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต** หมายถึง การให้บริการของห้องสมุดประชาชน ประกอบด้วย บริการการอ่าน บริการยืม – คืน บริการหนังสือจอง บริการแนะนำการใช้ห้องสมุด บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า บริการแนะแนว การอ่าน บริการสอนการใช้ห้องสมุด บริการสืบค้นฐานข้อมูล บริการรวบรวมบรรณานุกรม บริการข่าวสารทันสมัย บริการอินเทอร์เน็ต บริการสื่ออิเล็กทรอนิกส์ บริการห้องสมุดเคลื่อนที่และบริการขอใช้สถานที่ประชุม

1.3 **ยุทธศาสตร์ด้านการนำเทคโนโลยี สารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาห้องสมุด** หมายถึง การนำข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ต่าง ๆ ทุกสาขา ซึ่งได้มีการจัดรวบรวมแล้วบันทึกลงในสื่อหรือวัสดุทั้งในรูปแบบ สิ่งตีพิมพ์และไม่ตีพิมพ์ สามารถถ่ายทอดและเผยแพร่ให้เป็นประโยชน์ต่อบุคคลและสังคม และเป็นการนำเอาเทคโนโลยีมาจัดการในกระบวนการดำเนินงานสารสนเทศหรือสารสนเทศในระยยะต่าง ๆ ตั้งแต่การ เสาะแสวงหา การวิเคราะห์ การจัดเก็บและการเผยแพร่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความถูกต้อง ความแม่นยำ ความรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ นำมาใช้ประโยชน์ด้วยระบบคอมพิวเตอร์

1.4 **ยุทธศาสตร์ด้านการระดมทรัพยากรในการดำเนินการ** หมายถึง แนวทาง วิธีการในการจัดหางบประมาณ ซึ่งนำมาใช้ในการพัฒนาห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ให้มีประสิทธิภาพ

1.5 **ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร** หมายถึง แนวทาง วิธีการในการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น อบรม พัฒนา ศึกษาดูงาน ศึกษาเอกสาร เป็นต้น ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิด ประสิทธิภาพ

1.6 **ยุทธศาสตร์ด้านการเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์** หมายถึง การประชาสัมพันธ์ภายใน ห้องสมุดเป็นการสื่อสารภายในองค์กรโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลข่าวสาร รวบรวมข้อมูล จูงใจ ชักชวน แนะนำให้คำปรึกษา เพื่อพัฒนาบุคลากรและสร้างทีมงาน เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ โดยมี

วิธีการที่หลากหลาย เช่น การพูด การสื่อสาร การจัดทำเอกสารภายใน การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน การจัดทำโปสเตอร์ ป้ายประกาศ สัญลักษณ์ การจัดกิจกรรมนันทนาการ การสำรวจทัศนคติและความคิดเห็นของบุคลากร และการใช้สื่อสังคมออนไลน์

1.7 ยุทธศาสตร์ด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล หมายถึง ขั้นตอนหรือกระบวนการทำงานและดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ระหว่างผู้บริหารห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” และบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เพื่อให้การแนะนำช่วยเหลือ มีขวัญกำลังใจ ส่งเสริมเกี่ยวกับการพัฒนาการดำเนินงานของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพห้องสมุดประชาชนให้มีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับของผู้รับบริการของห้องสมุดประชาชน ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการพัฒนาห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

1.8 ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาอาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง แนวทางและวิธีการพัฒนาพื้นที่สำหรับอ่านและศึกษาค้นคว้า แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีบรรยากาศเงียบสงบ และอาจมีพื้นที่สำหรับใช้เสียงในการศึกษาเป็นกลุ่ม มีโต๊ะเก้าอี้หลายรูปแบบ นั่งได้สบาย และมีห้องสำหรับการศึกษาเดี่ยวและกลุ่ม พื้นที่พักผ่อนเป็นพื้นที่บริการอ่านวารสาร นิตยสาร และหนังสือพิมพ์ มีบรรยากาศสบาย ๆ เป็นกันเอง ให้ความรู้สึกอบอุ่นเหมือนอยู่บ้าน อาจจัดให้มีมุมกาแฟไว้บริการ และพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น พื้นที่จัดแสดงนิทรรศการ ห้องฉาย VCD ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก มุมพบปะ ซึ่งอาจใช้เสียงได้ในระดับหนึ่ง

2. ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” หมายถึง ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ

3. บรรณารักษ์ หมายถึง บุคลากรที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ในตำแหน่งบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุด

4. ผู้ใช้บริการของห้องสมุด หมายถึง ผู้ใช้บริการของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์

5. ภาศึเครือข่ายของห้องสมุด หมายถึง หมายถึง บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถานศึกษาที่เป็นภาศึเครือข่ายของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 101 ภาศึเครือข่าย

6. กลุ่มผู้เกี่ยวข้องการดำเนินงานห้องสมุด หมายถึง ผู้เกี่ยวข้องการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ ผู้ให้บริการ นักวิชาการ นักวิชาชีพ บรรณารักษ์ของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ครู กศน.ตำบล ในอำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์